

Posudek na rigorózní práci
Mgr. Jany Havlíčkové

Náhrada při újmě na přirozených právech člověka

Autorka předložila k posouzení fundovanou rigorózní práci s tématem velmi aktuálním a nosným. Nová koncepce občanského zákoníku opřená o přirozenoprávní východiska (aspekty) představuje pro odbornou veřejnost řadu výzev. Pro zpracovatele jde však o téma nelehké vyžadující nejen důkladnou znalost platné právní úpravy, nýbrž i znalost širších společensko filosofických a někdy i sociologických poznatků. Svědomitá a pečlivá příprava autorky se na kvalitě posuzované práce projevila v řadě směru.

Autorka uvádí čtenáře do problematiky náhrady újmy kvalifikovaným výkladem o pojmu přirozených práv, jejich promítnutím do občanského zákoníku (z tohoto pohledu srov. její zasvěcený výklad § 81 občanského zákoníku, a to i ve vztahu k ustanovení § 2956. Výstižně přitom upozorňuje na zásadní odlišnosti nové právní úpravy ve vztahu k občanskému zákoníku z roku 1964; změny hodnotí jako pozitivní. Vděčnou tematiku ohledně doby vzniku odpovědnosti (zda odpovědnost vzniká již se vznikem povinnosti- § 24 občanského zákoníku či až toliko s porušením povinnosti) nepřechází mlčením, nýbrž zaujímá samostatné závěry. Opuštění koncepce jednotného civilního deliktu pozorně rozebírá s velkou znalostí věci. Jádrem její práce jsou právní aspekty náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení. Věc velmi citlivě vnímaná ve společnosti, která s jejím řešením spojuje i naplnění odůvodněného požadavku spravedlnosti a právní jistoty. Podrobný rozbor těchto otázek (s.52n) nemůže být nepoznamenán zrušením vyhlášky č. 440/2001 Sb. (tzv. bodové vyhlášky) účinností občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Odkazuje-li zákon v nových právních poměrech na „peněžitou náhradu vyvažující plně vytrpěné bolesti“ či na „zásady slušnosti“ (srov. § 2958 a § 2959 občanského zákoníku) otevírá se před soudní praxí s ohledem na ustanovení § 13 občanského zákoníku (požadavek předvídatelného soudního rozhodnutí) mimořádně obtížný úkol. Je proto pochopitelné, že právní praxe se domáhala po nabytí účinnosti občanského zákoníku pomůcky, která by poskytla alespoň základní vodítko pro přiznávání výše náhrad. Takovou pomůckou se měla stát Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, kterou občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu (po určitých peripetiích) vzalo dne 12.3.2014 na vědomí. Situace je však ještě komplikovanější a méně přehledná v tom, že pro oblast odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání se přistoupilo k vydání nařízení č. 276/2015 Sb. účinného od 26.10.2015, které pro oblast pracovních vztahů

znovuzavádí systém bodového hodnocení, a to jak pro odčinění bolesti, tak i ztížení společenského uplatnění. Právní praxe zaznamenává i požadavky náhrady újem, kterých se v adhezním řízení domáhají poškozené osoby v důsledku usmrcení či ublížení na zdraví při dopravních nehodách. Tyto náhrady jsou mnohdy soudy nepřiznávány s (nesprávným) odůvodněním, že trestní řízení neposkytuje dostatečný prostor pro rozsáhlé dokazování, které určení výše náhrad vyžaduje, případně jsou naopak přiznávány mimořádně vysoké náhrady. Oproti tomu poznatky pojistitelů vystupujících na pojistném trhu vypovídají, že shora uvedená Metodika plní znamenitě svou určující funkci při výpočtu požadovaných náhrad poškozenými, takže potřeba soudního rozhodnutí o výši náhrady se objevuje jen sporadicky. Nicméně jde nepochybně o významnou právní oblast, která bude předmětem dalšího teoretického bádání i judikatorního vývoje.

Autorka v práci nabízí i komparativní pohled na právní oblasti nám blízké, a to na rakouskou a německou právní úpravu; i tyto právní úpravy se musí vypořádat s otázkou určení výše náhrady, když o ní rozhoduje soud podle volné úvahy (v případě bolestného n náhrady za zohyždění podle rakouské úpravy- s. 109, o výši bolestného rozhoduje podle německé právní úpravy soud rovněž podle volné úvahy-s. 115).

K přednostem rigorózní práce patří i svědomitá práce s literaturou jak domácí, tak i zahraniční, kterou autorka hojně využívá jak podpoře svých závěrů, tak i k polemice.

Předložená rigorózní práce Mgr. Jany Havlíčkové beze zbytku splnila požadavky kladené na tento druh prací, a proto ji doporučuji k obhajobě. K rozpravě doporučuji problematiku určení výše náhrady při duševních útrapách nepřímých obětí podle ustanovení § 2959 občanského zákoníku.

V Praze dne 5.4.2016

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.